

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра психології розвитку та консультування

**ОСОБИСТИСНЕ ЗРОСТАННЯ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Збірник наукових праць
за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(Україна, Житомир, 21 квітня 2020 р.)**

**The 4th International Scientific Online Conference
PERSONAL GROWTH: THEORY AND PRACTICE
Collection of Conference Papers
(Ukraine, Zhytomyr, April 21st, 2020)**

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2020

УДК 159.923.2

О 72

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету ім. Івана Франка
(протокол № 4 від 30 квітня 2020 року)*

Рецензенти:

Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри суспільних дисциплін Національного університету водного господарства та природокористування

Камінська О. В., доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету

Тичина І. М., кандидат психологічних наук, доцент, декан соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка

О 72 Особистісне зростання: теорія і практика: Збірник наукових праць [за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир, 21 квітня 2020 р.)] / Ред. колегія: Л. П. Журавльова, Г. В. Пирог, Т. М. Шапран / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 280 с.

У збірнику подано наукові праці учасників IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, яка відбулася 21 квітня 2020 року в м. Житомирі на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка за ініціативи кафедри психології розвитку та консультування. Збірник адресовано науковцям, фахівцям-практикам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими досягненнями, проблемами і перспективами в психології, педагогіці, соціальній роботі, управлінні та ін.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки редакторів можуть не збігатися з позицією авторів.

УДК 159.923.2

©Автори публікацій, 2020

© Кафедра психології розвитку та консультування
Житомирського державного університету імені Івана
Франка, оригінал-макет, 2020

Прокудіна Вікторія Володимирівна
магістрантка спеціальності «Психологія»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Науковий керівник:
Котлова Л.О., кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології розвитку та консультування

КРОС-КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБРАЗУ «ЧОЛОВІК» ТА «ЖІНКА» У СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ

Розвиток самосвідомості починається на найбільш ранніх етапах онтогенезу з виокремлення дитиною себе із світу предметів та інших людей. Вперше в розвитку особистості окремі прояви самосвідомості – самоспостереження, самопізнання, ставлення до себе, саморегулювання діяльності та поведінки, – стають необхідними потребами. Зароджуючись і розвиваючись у праці, свідомість втілюється в праці, створюючи предметний світ олюдненої природи, світ культури. Здійснюючи практично-перетворювальну діяльність, людина створює «другу природу», засоби та знаряддя виробництва, специфічно людське середовище існування, будує форми спілкування та соціальної організації. Іншими словами, людина створює світ відповідного довкілля, культуру в цілому. Можна стверджувати, що становлення свідомості пов'язане з формуванням культури на основі практично-перетворювальної діяльності людей.

Суспільна свідомість може існувати тільки тоді, коли є конкретні її носії – людина, соціальні групи, спільності, конкретні індивідууми та інші суб'єкти. Без основних носіїв суспільної свідомості – конкретних людей, – вона неможлива. Тому суспільна свідомість здатна існувати та повноцінно функціонувати лише в індивідуальному вимірі, тобто через індивідуальну свідомість, що є духовним світом даної конкретної особистості, її поглядами, почуттями, уявленнями, настроями.

Врахування специфіки індивідуальної свідомості, її багатогранності, неповторності всього того, що становить сутність духовності особистості, є надзвичайно важливою умовою формування та розвитку цінностей духовної культури, свідомості людини.

Завдяки гендерним дослідженням проблеми сутності людини, сенсу її буття та призначення отримали репрезентацію, представивши їх пов'язаними з соціально-статевими ролями кожного індивідуума та наявними в будь-якому суспільстві ієрархєю та дискримінацією за ознакою статі.

Перша ступінь на сходах соціального розвитку – це поділ господарських і релігійних функцій між чоловіком і жінкою. Історична спадщина «природної

природності» нерівності чоловіків і жінок до сьогодні відтворюються в гендерних стереотипах: жінка дає дитині тіло, чоловік – душу; чоловік – норма, жінка – відхилення від неї; чоловік вищий, жінка нижче за своєю природою; чоловік володарює, жінка підкоряється, тощо.

У кожній європейській культурі – залежно від історичного періоду та конкретної соціальної верстви, – уявлення про те, що означає бути правильною та гідною або, навпаки, нищою жінкою, відрізнялися. Слід лише розуміти, що в жодній європейській культурі (в тому числі і українській) ніколи не панував матриархат. Усі ці культури були патріархальними – кожна у свій спосіб [2].

У країнах сонячного Сходу (особливо у КНР) також було суворе розмежування гендерних ролей: жінок прирівнювали до ряду нікчемних людей. Тому у них були перемотані білою тканиною ноги, показуючи цим, що вони раби, слуги своїх господарів. Від них вимагалися лише відданість та покірність, продовження роду. Чоловіки, навпаки, почувалися верховними вільними вождями [1].

США не поступалася іншим країнам патріархального стилю життя, проте у них перших прозвучало «гендерна рівність». Жінки провели цілих три гендерних революцій, що і призвело до великих змін. Кожна революція була присвячена різним реформам. Перша хвиля фемінізму зосередилась на виборчому праві жінок і політичній рівності для жінок. Друга хвиля мала фокус у політичній рівності та усуненні культурної дискримінації в суспільстві. І, нарешті, третя хвиля зосередилась на рівності не лише статі, але й рас. Кожна з цих хвиль певним чином сприяла подоланню гендерної дискримінації в різних сферах життя жінки: від юридичної рівності до соціальної рівності, рівності на робочому місці [3].

Згодом дух американського фемінізму перейшов на Західну Європу, а потім його почали переймати у різних куточках світу.

На даний момент питання образів «жінки» та «чоловіка» можна прослідкувати у гендерних стереотипах, які є наслідком саме гендерної нерівності. Під впливом гендерних стереотипів, які існують у кожному суспільстві і формуються в контексті культури, історичного часу, в свідомості чоловіків та жінок виникає гендерна ідентичність.

В аналізі гендерних стереотипів важливу роль відіграє виділення бінарних опозицій, що традиційно приписуються чоловікові чи жінці: логічність-інтуїтивність; абстрактність-конкретність; свідомість-несвідомість; влада-підпорядкування; порядок-хаос; незалежність, індивідуальність-близькість, колективність; імпульсивність, активність-статичність, пасивність; непостійність, невірність, радикалізм-постійність, вірність, консерватизм [4].

Важливим є формування образу «чоловіка» та «жінки» у сучасної молоді, адже надалі без подібних формувань буде здійснюватися «викривлене» бачення та прийняття суспільства, яке матиме певні негативні наслідки.

Література

1. Крістева Ю. Китайки, що «пливуть проти течії». Полілог. К.: Юніверс, 2004. С. 460-463.
2. Морщакова О.С. Історико-соціальні та правові аспекти гендерної рівності. Веб-сайт. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/571/>
3. Mason E.S. Gender differences in job satisfaction. *The Journal of Social Psychology*. 1994. P. 143-151.
4. Miller J.B. Toward a new psychology of women. Boston: Beacon Press. 1976.